



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Prima Controuersia. An gratia Christi in ratione gratia habeat aliquam
intrinsecam infinitatem physicam vel moralem, vel extrinsece tantum sit
infinita?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

ARTICVLVS XI.

Vtrum Christi gratia sit infinita.

AD vndecimum sic proceditur. Videtur, quod gratia Christi sit infinita. Omne enim immensum, est infinitum. Sed gratia Christi est immensa: dicitur enim Ioan. 3. Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum Filio, scilicet Christo. Ergo gratia Christi est infinita.

Præterea: effectus infinitus demonstrat virtutem infinitam, quæ non potest fundari, nisi in essentia infinita. Sed effectus gratiæ Christi est infinitus: extendit enim se ad salutem totius humani generis: ipse enim est propitiatio pro peccatis nostris, & totius mundi: ut dicitur prima Ioan. 2. B. ergo gratia Christi est infinita.

Præterea: Omne finitum, per additionem finiti potest peruenire ad quantitatem cuiuscunque finiti. Si igitur gratia Christi esset finita, posset alterius hominis gratia tantum crescere, quod perueniret ad aequalitatem gratiæ Christi: contra quod dicitur Iob. 28. Non aequabitur aurum, vel vitrum, secundum quod Gregorius ibi exponit. Ergo gratia Christi est infinita.

Sed contra est, quod gratia est quiddam creatum in anima. Sed omne creatum est finitum: secundum illud Sap. 11. Omnia in numero, & pondere, & mensura disposita sunt. Ergo gratia Christi non est infinita.

Respondetur dicendum, quod sicut ex supradictis patet, in Christo potest duplex gratia considerari. Vna quidem est gratia vniõis: quæ sicut supra dictum est, est ipsum vñiri personaliter Filio Dei: quod est gratis concessum humane naturæ, & hanc gratiam constat esse infinitam, secundum quod ipsa persona Verbi est infinita. Alia vero est gratia habitualis. Quæ quidem potest dupliciter considerari. Vno modo, secundum quod est quoddam ens. Et sic necesse est, quod sit ens finitum: est enim in anima Christi sicut in subiecto. Anima autem Christi creatura quædam est habens capacitatem finitam: vnde est gratia, cum non excedat suum subiectum, non potest esse infinitum. Alio modo potest considerari secundum propriam rationem gratiæ. Et sic gratia Christi potest dici infinita, eo quod non limitatur: quia scilicet habet quicquid potest pertinere ad rationem gratiæ: & non datur ei secundum aliquam certam mensuram id, quod ad rationem gratiæ pertinet: eo quod secundum propositum Dei, cuius est gratiam mensurare, gratia confertur animæ Christi, sicut cuidam vniuersali principio gratificationis in humana natura: secundum illud Eph. 1. Gratificauit nos in dilecto filio suo. Sicut si dicamus lucem solum esse infinitam: non quidem secundum suum esse, sed secundum rationem lucis, quia habet, quicquid ad rationem lucis pertinere potest.

Ad primum ergo dicendum, quod id quod dicitur, Pater non ad mensuram dat Spiritum Filio, vno modo exponitur de dono, quod Deus pater ab eterno dedit Filio, scilicet diuinam naturam, quæ est donum infinitum. Vnde quædam glossa dicit ibidem. Vt tantus sit Filius, quantum, & Pater: alio modo potest referri ad donum, quod datum est humane naturæ, ut vñiatur diuina persona, quod etiam est donum infinitum. Vnde glossa dicit ibidem, Sicut pater plenum, & perfectum genuit Verbum, sic & plenum, & perfectum est vñitum humane naturæ. Tertio modo potest referri ad gratiam habitualement, in quantum gratia Christi se extendit ad omnia, quæ sunt gratiæ. Vnde Aug. hoc exponens dicit, Mensura, diuisio quædam donorum est: alij enim datur per Spiritum sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ: sed Christus, qui dat, non ad mensuram accepit.

Ad secundum dicendum, quod gratia Christi habet infinitum effectum: cum propter infinitatem prædictam gratiæ, tum propter vñitatem diuinæ personæ, cui anima Christi vñita est.

Ad tertium dicendum, quod minus per augmentum potest peruenire ad quantitatem maioris, in his, quæ habent quantitatem vñius rationis: sed gratia alterius homi-

nis comparatur ad gratiam Christi, sicut quædam virtus particularis ad vniuersalem. Vnde sicut virtus ignis, quæ tuncunque crescat, non potest adæquare virtutem Solis, ita gratia alterius hominis, quantuncunque crescat, non potest adæquare gratiam Christi.

Sensus quæsit.

DE gratia Christi sermo est abstrahendo à gratia vniõis & habituali: quamuis intentio quærendi sit præcipue de gratia habituali: quod non videtur aduertisse Suarez dicens, hic quæri de gratia tantum habituali. Melius itaque Cai. asseruit titulum hunc, ut sonat, id est de gratia indifferenter esse intelligendum.

Forma Textus.

PRÆMISSA vna distinctione cum subdiuisione responderetur quæsitio tribus conclusionibus.

Distinctio est: In Christo potest duplex gratia considerari: Vna, quæ est gratia vniõis: alia est gratia habitualis: Subdiuisio est: gratia habitualis potest dupliciter considerari: Vno modo secundum quod est quoddam ens: Alio modo secundum propriam rationem gratiæ.

PRIMA CONCL. est: Gratia vniõis in Christo est infinita. Probatur: quia gratia vniõis est ipsum vñiri personaliter Filio Dei, quod est gratis concessum humane naturæ: sed hoc est infinitum: ergo gratia vniõis est infinita. Maior patet ex dictis supra quæst. 2. art. 10. Minor probatur quia ipsa persona Verbi est infinita.

SECUNDA CONCL. Gratia habitualis in Christo, secundum quod est ens, est finita. Probatur: Hæc gratia est in anima Christi sicut in subiecto; ergo est finita. Antecedens patet. Consequentiæ probatur: quia anima Christi est creatura quædam habens capacitatem finitam; ergo esse gratiæ in ea non potest esse infinitum. Probatur sequela; quia esse gratiæ non excedit suum subiectum.

TERTIA CONCL. Gratia Christi habitualis secundum propriam rationem gratiæ potest dici infinita. Probatur: quia non limitatur sed habet, quicquid potest pertinere ad rationem gratiæ, & non datur ei secundum aliquam certam mensuram id, quod ad rationem gratiæ pertinet; ergo est infinita secundum propriam rationem gratiæ. Antecedens probatur primo: Quia secundum propositum Dei, cuius est gratiam mensurare, gratia confertur animæ Christi, sicut cuidam vniuersali principio gratificationis in humana natura: ergo. Probatur hoc assumptum ex illo Eph. 1. Gratificauit nos, &c. Secundo declaratur exemplo Solis, ut patet in textu.

Expositio Textus.

VIDENDA sunt, quæ scribunt Caiet. & Suar. in Com. præsentis art. circa sententiam singularium conclusionum, & circa responsiones ad argumenta: & præsertim ea, quæ notat Suar. ex Patribus circa responsionem ad primum argumentum: Vbi declarantur illa verba Ioan. 3. Non enim ad mensuram dat Deus Spiritum. Quæ omnia diligenter examinanda sunt in sequentibus Contr.

Prima Controuersia.

An gratia Christi in ratione gratiæ habeat aliquam intrinsecam infinitatem physicam vel moralem, vel extrinsecam tantum sit infinita?

DECEM possunt de proposita difficultate sententia recenseri. Prima est Marfilii in 3. sent. dist. 10. art. 1. post primam concl. asserentis gratiam Christi

Christi esse infinitam secundum extrinsecam Dei acceptationem tantum, quatenus scilicet à Deo acceptatur ad meritum & satisfactionem infinitam, & Christo confertur ut dispositio vnionem exornans humanitatis cum Verbo. Hanc opinionem Asturicensis, pag. 210. tribuit quibusdam Thomistis.

Secunda sententia parum à prædicta differens est Vasq. disp. 47. c. 3. in fine, ubi ait, infinitatem gratiæ Christi in eo positam fuisse, ut esset principium operis infinite meritorii: cuius infinita dignitas ex vnione, cui gratia habitualis subseruiebat, proueniret.

Tertia sententia est Suar disp. 22. sect. 1. qui docet gratiam Christi esse infinitam moraliter: quoniam ex coniunctione ad Verbum æstimationem accipit infinitam, quam videtur insinuare Capr. in 3. dist. 18. q. vnica ad 4. Scoti contra. concl.

Quarta sententia est quorundam recentiorum asserentium, gratiam Christi essentialiter esse finitam: modaliter autem infinitam: quoniam ex eo, quod est in tali subiecto, scilicet Christo, conurgit in ea quidam modus realis ac physicus, qui est modus infinitatis, per quem constituitur simpliciter infinita in esse gratiæ.

Quinta sententia est Ioan. Maioris in 3. dist. 13. q. 3. docentis gratiam Christi esse infinitam secundum intentionem & extensionem, ac proinde etiam in ratione gratiæ: Quam sententiam facile comprobabunt omnes illi Theologi, qui docent per Dei potentiam fieri posse infinitum in actu, quorum Princeps videtur esse Greg. Arim.

Sexta sententia est S. Bonau. in 3. dist. 13. q. 1. art. 2. dicentis, gratiam Christi tam secundum se quam in ordine ad animam Christi, in qua veluti in subiecto recipitur, esse finitam, sed in ratione gratiæ per comparisonem ad membra Christi, & ut est gratia capitis, esse infinitam, eo quod gratia Christi sit incommensurabilis cuicumque gratiæ puri hominis: ita ut quantumvis gratia puri hominis augeatur, nunquam plenitudinem gratiæ Christi valeat adæquare. Quam opinionem quidam recentiores attribuant Scoto & Almaino in 3. dist. 1. q. 1. Palud. q. 1. art. 1. & 4. & Ricard. art. 1. q. 2. & Mi. h. Palatio disp. vnica.

Septima sententia, quæ tribuitur à quibusdam Alberto in 3. dist. 13. a. 7. Dur. q. 1. Capteol. q. vnica ad argumenta contra secundam concl. & Altusiodorensi lib. 3. tract. 1. cap. 5. est, gratiam Christi ea solum ratione esse infinitam in ratione gratiæ: quatenus extenditur ad omnes effectus gratiæ possibiles: sed quoniam hos effectus non efficit in summo gradu possibili (nam infinita intensio non qualificat animam, neque eam reddit ad summum possibilem gratiæ gradum acceptam) ideo hæc ratio non sufficit ad constituendam Christi gratiam simpliciter infinitam in esse gratiæ, quamuis prædictam illi tribuat infinitatem intra genus & speciem gratiæ: & ideo potest quidem ob hanc infinitatem dici infinita intra rationem gratiæ, non tamen dici potest infinita in esse gratiæ: seu in ratione gratiæ: quoniam hæc locutiones denotant totalem infinitatem gratiæ secundum propriam rationem gratiæ: & ita dicunt lumen Solis infinitum à nonnullis appellari, eo quod ad omnes suæ naturæ possibiles effectus extendatur.

Octaua est Astur. in Relect. de Gratia Christi, quest. 3. a. 2. concl. 6. pag. 231. ubi ait gratiam Christi ex coniunctione ad ipsum Verbum tantum dignificari & eleuari, ut in semetipsa, & per modum principalis formæ, diuino tamē Verbo humanitatis supposito subordinata, habeat dignitatem in genere gratiæ infinitam infinitumque valorem: adeo ut ex Naz. in D. Thom. 3. partem.

ipsa, tanquam ex causa & forma principali: Verbo tamē diuino subordinata, infinitas meriti & satisfactionis in studiosis Christi operibus participetur.

Non sententia est Capr. in 3. dist. 13. q. vnica, Medina & aliorum recentiorum super hoc art. dicentium gratiam Christi, tam in genere entis, quam in genere qualitatis & gratiæ esse finitam, & per Dei potentiam absolutam augeri posse in infinitum, tam in ordine ad subiectum, quam in ordine ad beatitudinem, quamuis secundum Dei potentiam ordinariam maior esse possit.

Decima sententia est Magistri in 3. dist. 13. dicentis animam Christi habuisse tantam gratiæ plenitudinem, ut ampliorem Deus conferre non potuerit, & videtur loqui de potentia Dei absoluta. Quam sententiam secuti sunt ibidem Albertus, Scotus, Durand. & Cai. in hoc art. & seq. & in 2. 2. q. 2. 4. a. 7. & videtur esse sententia D. Th. in hoc & in seq. art. & locis infra notandis.

Ad euidentiam propositæ difficultatis præmittendæ sunt nonnullæ distinctiones, ex quarum declaratione perspicua fiet propria ratio ac radix infinitatis gratiæ Christi: ex cuius intelligentia facile poterit quædam ex relatis opinionibus conciliari.

Prima distinctio est: Infinitas duplex est: altera se tenens ex parte materiæ seu potentiæ passivæ: & hæc maximam dicit imperfectionem: altera se tenens ex parte formæ vel actus: & hæc magnam dicit perfectionem: quia sequitur ad perfectam actualitatem. Hic de posteriori infinitate sermo est: hæc enim sola potest gratiæ, quæ forma supernaturalis est, conuenire.

Secunda distinctio est: Infinitum se tenens ex parte formæ vel actus, seu infinitas formæ vel actus, duplex est: quædam secundum esse, & hæc est infinitas simpliciter quæ nulli formæ creatæ conuenit, sed soli Deo, qui est ipsum esse subsistens: quædam est infinitas secundum ipsam rationem formæ, & hæc conuenit cuilibet formæ à materia naturaliter separatæ & per se subsistenti, quales sunt Angeli: & hæc est infinitas secundum quid, quæ dicitur infinitas negatiua: quia dictis formis conuenit, quatenus non terminantur seu limitantur aut contrahuntur per aliquam materiam: sicut si albedo subsisteret naturaliter à subiecto separata diceretur infinita secundum rationem albedinis: quia per nullum subiectum limitaretur ad aliquem determinatum gradum siue modum albedinis: haberet tamen esse finitum: quia ad specialem naturam per essentialem differentiam esset determinata: De qua re videndus est S. D. 1. p. q. 7. a. 5. ad 5. & q. 10. a. 5. ad 4. & q. 50. a. 2. ad 4. & quolib. 10. a. 4. ad 2. & opus 2. c. 115. Vbi sic loquitur. Si ponatur esse aliqua forma specialis, non in subiecto existens, puta albedo vel calor: non quidem haberet essentiam infinitam: quia essentia eius esset limitata ad genus, vel speciem: sed tamen totam plenitudinem illius speciei possideret. Unde secundum rationem speciei absque termino, vel mensura, esset habens, quidquid ad illam speciem pertinere potest. Si autem in aliquo subiecto recipiatur albedo, vel calor non habet semper totum, quidquid pertinet ad rationem huius forme de necessitate, & semper, sed solum, quando sic perfecte habetur, sicut perfecte haberi potest, ita sc. quod modus habendi adæquet rei habite potestatem: sic igitur gratia Christi habitualis finita quidem fuit secundum essentiam: sed tamen dicitur absque termino, & mensura fuisse: quia quidquid ad rationem gratiæ pertinere poterat, totum Christus accepit. Quæ verba etiam reperit in Com. super Ioan. c. 3. lect. vlt. In quibus verbis quatuor notanda sunt. Primum est S. Th. ibi loqui de physica infinitate, ut indicant exempla albedinis & caloris. Secundum est ibi sermonem esse de plenitudine perfectionis formæ secundum potentiam Dei absolute.

Resolutio. Proposita duplici distinctione infinitatis, præbatur gratiam Christi sit secundum D. Th. maiorem esse non posse in ratione gratiæ, etiam per Dei potentiam absolutam.

Hh luram,

lutam, vt eadem exempla demonstrent: nam per A
Dei potētiam absolutam, nullus addi potest per-
fectionis gradus aut modus albedini subsistenti
aut in subiecto recepta secundum omnē suā per-
fectionis modum. Tertium est, apud D. Th. eandē
esse rationem quo ad infinitatem de albedine aut
quacumq; alia forma subsistente: & de eadem in
subiecto recepta secundum omnem perfectionis
modum suā naturā possibilem. Quartū est Chri-
sti gratiam esse infinitā eodem modo, quo infinita
esset albedo secundū omnem modum suā naturē
possibilem in subiecto receptam. Ex quo sequitur
quintū videlicet Christi gratiam secundū absolu-
tam Dei potētiam maiorem aut perfectiorem esse nō
posse ex parte gratiæ sine secundū rationē gratiæ. B

Gratiam
viatoris vi-
sic, esse au-
gmentabilem
in infinitū,
non autem
gratiam co-
prehensivā,
Ch. Christi
gratiam esse
summā,
Ch. augeri
non posse.

Tertia distinctio est: Gratia potest quatuor modis
considerari. Primo, vt est viatoris. Secundo, vt est
comprehensivis. Tertio, vt est vnica diuinā per-
sonæ media humanitate. Quarto absolute. Et pri-
mo quidem modo sumēdo gratiam, certum est il-
lam augeri posse in infinitum, formaliter loquen-
do, id est quatenus est gratia viatoris eadem ratio-
ne, qua caritas in viatore est augmentabilis in infi-
nitum, vt probat S. D. in 2. 2. q. 24. a. 7. quod tamen
augmentum non est simpliciter in infinitum: ter-
minatur enim ad certum gratiæ terminum, sc. per-
fectionem Patriæ: sed est infinitas augmenti secū-
dum quantitatem viæ seu infra latitudinem viæ:
sicut augmentum pueritiæ est in infinitū non sim-
pliciter (quia terminatur ad virilitatem, quæ tamē C
est alterius rationis à pueritia) sed infra latitudinē
pueritiæ: quia quādiu quis est puer, semper habet
quod crescat, quod si amplius crescere non possit
iam puer non est: & quia quantitas perfectionis
gratiæ in patria alterius est rationis à quantitate
gratiæ in via: ideo quantumcunque crescat gratia
viatoris, numquam attingit ad quantitatem gra-
tiæ comprehensivis, sicut in allegato articulo. de chari-
tate probat S. D. & ibidem explicat vberime Cai.

Secundo vero modo gratiam accipiendo, prout
scilicet est comprehensivis, dupliciter adhuc po-
test considerari: vno modo ex parte ipsius gratiæ,
& ita non est augmentabilis in infinitum, etiam
per absolutam Dei potētiam: sed potest dari sum-
ma & perfectissima gratia, qua maior esse nō pos-
sit, vt probat S. D. in articulo proxime sequenti: Alio
modo considerari potest ex parte subiecti: & ita,
sicut affirmat Cai. caritatem ex hac parte augmen-
tabilem esse in infinitum, ita diceret gratiam ex
eadem parte posse in infinitum augeri: deducitur
autem hic modus augmenti charitatis: ac proinde
etiam gratiæ ex tribus principiis: Primum est. Deū
posse creare Angelum perfectiorem & perfectio-
rem secundum naturam vltimē in infinitum, non
solum in puris naturalibus, sed etiam cum gratia
& beatitudine. Secundum est, Angelis secundum
gradum naturalium dari à Deo dona gratiarum,
& perfectionem beatitudinis, vt ait S. D. in 1. p. q.
62. a. 6. Tertium est, data pari charitate in duobus
Angelis, ab eo perfectiorem actum elici, qui per-
fectior est in naturalibus: quam subiectum magis
dispositum melius utitur eodem habitu, quā sub-
iectum minus dispositum. Angelus autem habens
meliora naturalia melius est dispositus ad uten-
dum eodem habitu charitatis. Ex his enim sequi-
tur charitatem & consequenter etiam gratiam in
summo esse augmentabilem in infinitum ex parte
subiecti: nam potest Deus creare Angelum adeo
perfectum, vt illi proportionetur summa charitas
& summa gratia: & si adhuc alterum creet eo per-
fectiorem, non poterit ei conferre maiorem cari-
tatem & gratiam: quia summa charitate & gratia,
maior charitas & gratia esse non potest: huic igi-

Opinio Cai.

tur etiam summam conferret charitatem & gra-
tiam. Quæ, licet secundum se sit æqualis illi, quæ
est in Angelo inferiori: maiorem tamē habet per-
fectionem ex parte subiecti: quia maiori conatu
elicere poterit actum ex gratia & charitate proce-
dētem. Quomodo autem id verum sit, explicau-
mus in 1. p. q. 12. a. 6.

Sed obseruandum est, admissa hac opinione, vt i-
bidem à nobis est explicata, non sequi proprie &
absolute loquendo, summam illam gratiam &
caritatem esse maiorem seu perfectiorem ex par-
te subiecti: ita vt perfectio maior subiecti redun-
det in maiorem perfectionem gratiæ & charitatis
secundum se sitque vna intrinsece maior altera:
quoniam ex perfectione subiecti naturali, nihil
addi potest perfectionis formæ supernaturali,
quæ est diuersi ac longe altioris ordinis naturalibus.
Dicendum igitur est, neque ex hac parte pos-
se gratiam secundum se summam augeri.

Tertio modo gratia consideratur, vt est vnica per-
sonæ Verbi media humanitate: & ita per se loquē-
do, augeri nō potest: quia summa gratia est & ma-
ior esse nō potest, vt probat S. D. art. seq. quia mē-
sura vnicuique formæ præfigitur per comparatio-
nem ad suum finē: gratiæ vero finis est vnio crea-
turæ rationalis ad Deum: nec potest esse aut intel-
ligi maior vnio creaturæ rationalis ad Deum, quā
quæ est in persona: & ideo gratia Christi pertingit
ad summam mensuram gratiæ: dixi per se loquendo
quoniam, vt ibidem explicat, & probat Caiet.
summa gratia ex natura sua & essentialiter ordi-
natur ad vnionem hypostaticam rationalis natu-
ræ cum diuina persona, & vt deducit in dicto arti-
culo S. D. Summa vnioni cum Deo debetur ex or-
dine diuinæ sapientiæ summa gratia ad eam vt ad
proprium finem ordinata: sed tamen quasi per ac-
cidents ac præter ordinem à diuina sapientia con-
stitutum fieri posset per Dei potētiam absolutā,
vt exigua aut etiā nulla prorsus gratia habitualis
esset in assumpta à Verbo humanitate, & vt in ali-
qua pura creatura angelica vel humana esset sum-
ma ac perfectissima gratia, qua maior esse non posset.

Sed obseruandum est inter hanc summam gratiam
& eam, quæ in Christo est summa gratia, quatuor
esse differentias. Prima est, quod gratia Christi ha-
bitualis consequitur vnionem humanæ naturæ
cum Verbo personalem, sicut splendor Solem, vt
ait S. D. in vlt. huius q. art. & ideo est illi quodam-
modo connaturalis: at gratia creaturæ non ex ijs
oritur, quæ intrinseca sunt habenti, sed ab extrin-
seca Dei liberalitate confertur. Secunda differentia
est, quod gratia Christi & operationes ex ea pro-
cedentes dignitatem habent moralem infinita ex
infinitate diuinæ personæ procedentem: gratia
vero puræ creaturæ nullam habet similem digni-
tatem. Tertia differentia est, quod Christi gratia quia
Deo in persona media humanitate coniungitur,
instrumentum est ipsius Dei coniunctum, sicut &
humanitas ad gratiā, & alios eius effectus in puris
hominib. phylice producendam: gratia vero illa
summa puræ creaturæ: quia Deo non esset in per-
sona coniuncta, nō posset esse nisi instrumentum
diuinæ virtutis à Deo separatum. Quarta differentia
est, quod gratia Christi principium est vniuersale
simpliciter gratificationis in humana natura, & et
in Angelica, quantum sit ex sufficientia seu virtu-
te gratiæ, licet ad eam causandam non fuerit or-
dinata: quia Christi gratia fuit illi collata ad redi-
mendū & reconciliandū: non autem simplici-
ter ad gratificandū: quod et efficeret, si summa
non esset, ob infinitam redimentis personæ digni-
tatem: at gratia, quæ in pura creatura summa esset,
vim nō haberet ad redimendū hominē & cū Deo
recon-

recon-

reconciliandum sufficientem; quia nec ipsa, nec eius opera dignitatem & valorem haberent mortalem infinitum, sine quo impossibile est hominē ex iustitia redimi, & Deo per peccatū offenso reconciliari: principium tamē esse posse vniuersale sufficiens virtute diuina gratificandi creaturas rationales, seu etiam intellectuales in puris naturalibus existentes, & nulli peccato subiectas; non minus quam lux Solis, qua maior esse non potest, ad omnes extendatur effectus. Ad hunc enim gratificationis effectum nō exigitur in gratia, quæ illum efficit, dignitas infinita. Nam, vt ostendimus *supra* q. 1. a. 2. dignitas hæc in ea solum gratificatione requiritur, quæ præsupponit offensam Dei, cuius dignitas est infinita, vt satisfactio sit æqualis offensæ. Propter quas differentias S. D. in 3. dist. 13. q. 1. a. 2. q. 2. ad 3. ait: quantumcunque crescat gratia puræ creaturæ, non posse adæquare gratiam humanitatis assumptæ in vnitatem personæ, quæ ad vñionem disponit quodammodo, nisi & ipsa assumeretur: & quoniam (inquit) non est altior modus possibilis creaturæ, quo cōiungatur Deo, quam per vñitatem personæ: ideo capacitas creaturæ non potest ampliorem gratiam recipere: quæ verissima sunt propter prædictas differentias, quæ gratiæ Christi summæ secundū rationē gratiæ infinitam addunt perfectionem, non solum morale, vt prima & secunda & vltima, sed etiam physicam vt tertia.

Quarto deniq; gratia consideratur absolute, & ita dicendum est eam non esse augmentabilem in infinitum, sicut etiā charitas absolute non est augmentabilis in infinitum, vt in 2. 2. q. 2. 4. a. 7. probat S. Th. & ibi notat Cai. non longe à fine commentarij illius artic. in tertio modo soluendi dubitationē, §. Ad cuius euidentiam, & probatur: Quia si gratia absolute esset augmentabilis in infinitum, impossibile esset dari summam gratiam. Iam autē diximus cum D. Tho. dari summam gratiam, qua maior esse non possit, & hanc animæ Christi fuisse collatam: ergo.

Quarta distinctio est: Gratia Christi habitualis dupliciter consideratur: Vno modo, vt personalis quatenus sanctum facit formaliter Christum secundum humanitatem: Alio modo, vt capitalis, quatenus scilicet principium est & ratio iustificationis aliorum, vt ait S. D. in seq. q. 1. a. 5. ad 2. nec tamen sicut duplex hæc ratio gratiæ distinguitur in Christo: ita duplex in eadem gratia distinguenda est infinitas, altera conueniens illi prout est personalis: & altera eidem cōgruens vt est capitalis. Nā vt probat S. D. q. seq. q. 1. a. 5. gratia, quam accepit anima Christi ex sui eminentia habet, vt ad alios deriuetur, quod pertinet ad rationem capitis: & ideo eadem est secundum essentiam gratia personalis, qua anima Christi est iustificata, & gratia eius secundum quam est caput Ecclesiæ iustificans alios, & differt tantum secundum rationem: non est igitur in Christi gratia capitali & personali distincta infinitas, nisi secundum rationem. Et confirmatur: quia quantitas actionis in aliud sequitur quantitatem actus, qui est agendi principium in agente; ergo eadem est quantitas gratiæ Christi personalis & capitalis.

Quinta distinctio est ea, quæ secundo loco habetur in textu, videlicet: gratia habitualis dupliciter potest considerari: Vno modo, vt est quoddam ens, vel etiam vt qualitas quædam est: Alio modo secundum propriam rationem gratiæ: ac proinde etiam duplex vel etiam triplex potest in gratia siue vere siue falsē infinitas considerari: prima in ratione entis: esset autem gratia secundū hanc rationem infinita, si haberet intra suam essentiam omnem entitatis plenitudinem: quod soli enti

Naz. in D. Thom. 3. partem.

per essentiam conuenit: Secunda est in ratione qualitatis: haberet autem infinitatem secundum hanc rationem, si plenitudinem omnem totius generis qualitatis in sui natura contineret, quod alio modo fieri non posset, quam, si esset ipsa qualitatis natura subsistens abstracta ab omni limitatio & distinctio, tam formali quam materiali. Tertia infinitas est secundum rationem gratiæ, quæ duplex iuxta relatas opiniones potest intelligi: altera extrinseca tantum: quæ nimirum sit secundū extrinsecam Dei acceptionem, prout scilicet Deus gratiam illam acceptat, vt sit principium infiniti meriti & infinitæ satisfactionis: ita vt neque gratia neque meritum aut satisfactio vllam intrinsecam habeant infinitatem: sed ex acceptione tantum: Altera infinitas gratiæ secundum propriam rationem gratiæ est intrinseca eidem inhærens & eam perficiens, & hæc duplex esse potest secundū opinantes: quædam enim est negatiua, de qua supra diximus, & quædam positiua, quæ duplex est: quædam intensiua, quæ gratiæ conueniret, si animam infinita intensiōne perficeret: quædam autem est extensiua, quæ secundum vniuersalitatem effectuum gratiæ, & eorum communicationem infinitis etiam hominibus, si darentur, attenditur, vt significat S. D. in textu. Sed rursus infinitas intensiua dupliciter potest tribui gratiæ secundum propriam eius rationem: Vno modo, vt ipsa gratia secundum suam essentiam tam genericam, quā specificam sit infinita, quod esset si infinita intensiōne qualificaret animam, & eam infinite Deo gratam, & ad infinitam gloriam acceptam redderet: Alio modo, vt ex ipsa Verbi personalitate, cui mediate vñitur, modum quendam infinitatis physicum & realem acciperet, per quem constitueretur infinita in esse gratiæ: qui modus potest existimari esse, vel aliquid effluens à persona aut natura diuina, vel vt sit ipsamet Verbi personalitas, vt gratia habituali coniuncta, prout quidam asseruerunt.

Sexta distinctio principalis est: Duplex intelligi potest infinitas gratiæ, scilicet physica & moralis: quæ duæ infinitates differunt secundum quoddam, quod infinitas physica realis est: infinitas autem moralis ens rationis est. Cuius sententiæ primus si am. & author asserit Melchior Canus: sed huius opinionis falsitas ex eo patet, quod moralis virtutum & operationum entitas vera & realis est perfectio voluntatis, & totius hominis secundum eas vires, quæ sunt subiecta virtutum. Vera itaque differentia est, quod infinitas physica entitas quædam absoluta est, summam ac intimam seu essentialem rei perfectionem consequens, immo hæc infinitas idem esse videtur, quod ipsa summa rei perfectio minime limitata. Infinitas igitur physica gratiæ Christi in absoluta eius perfectione consistit effectum, & modum omnē gratiæ cæteris hominibus per eam communicabilem in se virtualiter continente modo superius explicato, prout etiam hic tertia sua conclusione significat S. Thom. Infinitas autem moralis modus quidam accidentarius est cum relatione magnam habens affinitatem: quia moralis entitas & perfectio in modo suæ productionis valde conuenit cum relatione: eo quod tota illa entitas posita sit in quadā proportionē & habitudine transcendentali ad liberam voluntatis intentionem & ad rationem, quæ est prima radix & regula totius moralitatis. Et ideo, sicut relatio non per se primo producit, sed producto fundamento & altero extremo resultat necessario, ita moralis entitas positis requisitis, quasi fundamentis & extremis ad eius existentiam necessariis, non potest non emanare: & ideo videtur ad-

Duplicem intelligi posse gratiam infinitatem, scilicet physicam & moralem. Infinitas physica realis est, infinitas autem moralis ens rationis est.

Hh 2

tur ad-

tur aduenire & definire esse absque noua subiecti A
mutatione, sicut de relatione dicunt Metaphysici:
ut patet in eo, qui die Iouis prope mediam noctē
carnes comedit, & comestione cōtinuat culpa-
biliter ultra mediam noctem: Eius enim comestio
& voluntas, quæ ante mediam noctem bona fuit
moraliter, nulla intrinseca in eius substantia facta
mutatione fit mala moraliter. Sicigitur in propo-
sito gratia Christi Domini ex hoc, quod vnitur anima
mediatē personæ Verbi, dignitatem moralem quasi
naturaliter in ea resultantem acquirit infinitam.

Ad cuius euidentiam scito, gratiam Christi ex hoc
vno principio triplicem habere rationem infinitatis
moralis. *Prima* conuenit illi: quatenus est dis-
positio quædam ad gratiam vniōis, ut declaratur
in ult. art. huius q. Dispositio namque medium quod-
dam est proportionem quandam habens cum ea
forma, ad quam ut ad finem assequendum dispo-
nit & ad eius ordinem pertinet. Cum itaque gratia
vniōis sit infinita simpliciter: consequens etiā est
ut gratia habitualis, quæ ad eam aliquo modo dis-
ponit, quandam habeat infinitatem: non quidem
physicam: quia non ita disponit, ut physica neces-
sitate humanam naturam ordinet ad diuinā per-
sonalitatem, ut formam informantem humanita-
tem, sed ut congruam reddat vniōem humanita-
tis cum Verbo eandem naturam personaliter ter-
minante: quæ quidem congruitas primo quidem
secundum rationes diuinæ sapietie & voluntatis
ea regulatæ consideratur. Secundario vero etiam
in ordine ad humanam rationem & voluntatem,
quib. tam insigne beneficium offertur meditan-
dum, & cum gratiarum actione recipiendum: Hæc
autem moralis infinitas in gratia resultare videtur
hoc ipso, quod dispositio est ad vniōem Verbi per-
sonalem cum humanitate: Sic enim dignitas quæ-
dam ipsa gratia disponere resultat infinita: & hæc
infinitas inest gratiæ per accidens, ut ait S. D. in 1.
dist. 44. q. 1. a. 3. ad 2.

Secunda ratio infinitatis in Christi gratiam ex ip-
sa eius vniōe cum Verbo deriuatur. Sicut enim
humanitas ex vniōe ad Verbum infinitam habuit
dignitatem, ut ait S. D. infra q. 48. a. 2. ad 3. & 1. p. qu.
25. a. ult. ad 4. ita gratia & alia humanæ naturæ per-
fectiones media ipsa humanitate Verbo coniun-
ctæ eandem induunt dignitatem. Differt autem
hæc infinitas à præcedente: quoniam hæc magis in-
tima est perfectioni, quæ dicitur infinita, quā illa,
& est illi cōis cum humanitate & eius omnib. per-
fectionibus, tam naturalib. quam supernaturalib.

Tertia ratio infinitatis, quæ solū videtur extrin-
seca moralis eiusdem gratiæ, quæ sequitur ex præ-
cedenti, consideratur ex ordine eius ad effectum
infinitum, ut ait S. D. hic ad 2. & expressius in 1. dist.
44. a. 1. ad 2. Vbi ait Christi gratiam esse infinitam
secundum quid, in quantum concurrat ad opera-
tionem Christi, quæ est infiniti valoris, ut est ope-
ratio diuinæ personæ. Hanc moralis infinitatis ra-
tionem quidam recentiores viri doctissimi dupli-
citer explicant. *Primo* quoniam effectus gratiæ for-
malis est infinitus: eo quod gratia formaliter gra-
tificat suum subiectum, & intrinsece facit illud di-
gnum beatitudine, & vni illud habitualiter Deo
secundum effectum, & facit illud potens satisfac-
cere pro culpa, & mereri merito ordinis gratiæ: id-
eo cum gratia Christi ad prædictos effectus perficiat
suppositum infinitum, quod infinitam gratiæ
confert dignitatem moralem: consequens est ut
eadem gratia moralem habeat infinitatem in suo
effectu formali. Quod amplius explicatur: Nam
hoc quod est facere subiectū potens mereri & sa-
tisfacere, est facere illud subiectibile Deo: sicut vni-
re illud Deo secundum affectum & dignum red-

dere beatitudine, est ordinare illud in Deū & bea-
titudinem: ordinare autem & subijcere personam in-
finitam est infinitæ dignitatis: quemadmodum est
supra cum Altus diximus Christi satisfactionē &
meritum esse infinita: quia per hæc Deo subijcie-
batur infinita persona. *Secundo* rationem hæc infi-
nitatis explicant in effectu, quæ habet gratia Chri-
sti, quasi in genere causæ efficientis per modū na-
turæ & primæ radiceis habituum ac actuum super-
naturalium. Nam gratia primum principium est
virtutum omnium infusarum, ut religionis, obe-
dientiæ &c. eo modo, quo essentia animæ princi-
pium est suarum potentiarum & passionum.

Cum igitur hæc virtutes sint principia suorum a-
ctuum efficietia iuxta propriam eorum naturam,
& quidam ex eis supapte natura reflexiui sint supra
personam operantē, & eam Deo subijciant, ut su-
pra diximus de actib. satisfactorijs & meritorijs:
consequens est ut gratia Christi fuerit in eo prin-
cipium dictarum virtutum, & eorum et actuum,
qui super ipsam Christi personam infinitam refle-
cterentur. Iam autem diximus supra q. 1. a. 2. actus illos
reflexiuos in Christo dignitatem habere mora-
lem & personalem infinitam ob infinitatem per-
sonæ Verbi, super quam reflectuntur illam Deo
subijciendo summo modo moraliter possibili.

Ex quibus sic constitui potest argumentum ad
ostendendum prædictam rationē infinitatis: gra-
tia Christi habitualis principium est, quasi per mo-
dum naturæ actū obedientiæ, iustitiæ & religio-
nis &c. quos habuit Christus, ut sunt moraliter in-
finita: igitur in gratia Christi præexistit moralis in-
finitas. Antec. patet ex dictis: Consequentia vero
probat: quia causa efficiens eam omnem præha-
bet dignitatem, quam effectui communicat: ergo.
Hæc vero dignitas in gratia & virtutib. Christi, ni-
hil aliud est quam virtus ad producendum actum,
qui super infinitam Christi personam reflectatur
eam Deo subijcens summo modo morali, sicut
enim actus ipsi prædicti habent infinitatē pro-
pter actuale eorum reflexionē super infinitam
Christi personam, ita gratia & virtutes iam dictæ
eandem, ut principia dictæ reflexionis præhabent
infinitatem. Et quia tria prædicta, ex quib. mora-
lis infinitas gratiæ dependet, cuiusque gratiæ, quā-
tumuis remissæ si Verbo esset vnita conuenirent:
ideo qualibet gratia, quæ Verbo media humani-
tate esset vnita, tres iam dictos haberet modos in-
finitatis: sed quamuis gratia valde remissa esset in-
strumentum vniuersale gratificationis in humana
natura: non esset tamen instrumentum excellen-
tiæ, nec esset proprie causa exemplaris & finalis
totius gratiæ nostræ: quoniam ista gratiæ Christi
ex sola physica infinitate possunt conuenire.

Septima distinctio est: Duplex est in creatura ca-
pacitas: altera naturalis quæ est potentia ad reci-
piendum perfectiones naturales: altera est poten-
tia obedientiæ, secundum quam potest recipere
aliquid à Deo: & utraque potest dupliciter con-
siderari: Vno modo, prout ad omnem sui ordinis
potentiam in creatura existentem extenditur: Alio
modo, prout dicit vnā aliquam tantum po-
tentiam ad vnā perfectionem determinatam.
Exempli gratia: Potentia naturalis, quæ est in ho-
mine, potest considerari dupliciter. Primo, prout
est quasi vna potentia totalis plures in se continēs
particulares potentias ad diuersos actus, & ita
complectitur in se potentiam corporis respectu
animæ, potentiam intellectus respectu specierum
& scientiæ, & potentias sensuum ad species sensi-
biles cuiusque generis, puta albi, nigri &c.
Secundo potest eadem potentia considerari prout
est talis potentia, puta corporis, respiciens ta-
lem

An & quomodo potest
infinita obedientia
impleri vel augeri.

lem actum, puta animam. Et similiter potentia A obedientiæ in homine potest dupliciter considerari. Vno modo prout complectitur potentias omnes homini conuenientes in ordine ad actus à Deo recipiendos : Alio modo, prout dicit hanc particularem potentiam respicientem hunc actum, puta potentiam ad gratiam vel potentiam ad immortalitatem, vel potentiam ad transmutari in aliam substantiam, &c. Differunt potentia naturalis & potentia obedientiæ: Illa enim utroque modo sumpta potest impleri: potentia vero obedientiæ primo modo sumpta, tota non potest impleri: ut ait S. D. de ver. q. 29. a. 3. ad 3. Cuius verba sunt: *Capacitas creaturæ dicitur secundum potentiam, quæ est in ipsa: Est autem duplex potentia creaturæ ad recipiendum: Vna naturalis, quæ potest tota impleri: quia hæc non se extendit, nisi ad perfectiones naturales: Alia est potentia obedientiæ, secundum quod potest recipere aliquid à Deo: Et talis capacitas non potest impleri: quia quidquid Deus de creatura faciat, adhuc remanet in potentia recipiendi à Deo.* Vbi satis aperte loquitur de utraque potentia creaturæ secundum totalem sui rationem complectentem plures potentias: Si vero sermo sit de potentia obedientiæ, prout respicit talem actum, certum est eam impleri posse: Nam potentia corporis ad immortalitatem impletur ea recepta, & potentia totius hominis, vt conuertatur in statuam, impletur conuersione facta: vt patet de Vxore Loth. Et potentia hominis ad resurrectionem impletur recepta vita, & potentia animæ ad recipiendam à Deo peccatorum remissionem, illis à Deo remissis impletur: Et similiter potentia animæ Christi ad summam gratiam possibilem impletur, ea recepta: Ex quo sequitur, non omnem capacitatem seu potentiam obedientialem fieri posse meliorem vlt; in infinitum: nam capacitas illa, quæ potest impleri, non potest, postquam impleta fuerit, esse melior.

Octaua distinctio: Capacitas seu potentia obedientialis creaturæ duplex est: quedam remota & quedam proxima. Exempli gratia: In anima nostra capacitas gratiæ remota est ipsa animæ rationalis natura, vt ait S. D. in 2. 2. q. 113. ar. 10. Cuius verba sunt: *Naturaliter anima est gratiæ capax: eo enim ipso, quod facta est à imagine Dei, capax est Dei per gratiam, vt August. dicit: Dispositio vero ad gratiam, quam Deus fecit in anima mouendo voluntatē ad actus fidei, Spei, charitatis &c. est potentia proxima ad gratiam: prima illa potentia non potest augeri, sed hæc secunda potest augeri aucta dispositione, vel etiam aucta gratia, si non fuerit summa: hæc enim augeri non potest.*

Prætereantandum est diligenter, gradus omnes entium pertinentium ad ordinem & perfectionem vniuersi naturalem à Deo fuisse productos, vt ostendimus in p. q. 50. a. 1. quamuis non omnes modi siue species singulorum graduum possibiles sint creatæ: quia potest Deus per absolutam sui potentiam Angelos creare nobiliores, ac nobiliores vlt; in infinitum. At non est certum, gradus omnes ad ordinem supernaturalem pertinentes à Deo E fuisse productos: sed valde probabile est, posse Deum supra ordinem gloriæ, & infra ordinem vniōis hypostaticæ plures gradus accidentium supernaturalium creare, quæ sint diuersæ participationes Dei, quatenus est agens supernaturalis: Cui enim Dei Sapientiam, prouidentiam ac Omnipotentiam comprehendere minime valeamus, sed ea tantum de supernaturalibus cognoscamus, quæ sunt nobis à Deo misericorditer reuelata, existimandum est plurima in diuinæ sapienciæ & omnipotentię thesauris latere, quæ nec per semetipsam assequi valet humana ratio, nec Deo placuit ea re-

Naz. in D. Thom. 3. partem.

uelare: Et de gradibus his Deo possibilibus videtur intelligendus S. D. in art. seq. 12. cum ait posse Deū facere aliquid maius ac melius, quam sit habitualis gratia Christi, vbi loquitur de potentia Dei non ordinaria sed absoluta, vt ibidem aduertit Caiet. Quod etiam videtur significare S. D. in alleg. a. 3. de ver. ad 6. dicens, capacitatem animæ Christi esse finitam, & Deum posse maiorem capacitatem facere & meliorem creaturam, quam sit anima Christi, si per intellectum separetur à Verbo: videtur enim loqui de capacitate in actu recipiente altioris ordinis perfectionem, quam sit summa gratia. Vel dicas D. Tho. loqui de maiori capacitate ex parte subiecti, non autem ex parte perfectionis, ad quā ordinatur: Dicitur autē maior capacitas ex parte subiecti, quia sc. illi ratione maioris intellectualitatis magis consonat idem gratiæ gradus: atq; ideo, licet crearetur à Deo vnus Angelus, cui gratia conueniret in summo, si tamen postea crearetur Angelus eo nobilior, diceretur etiā creari maior summa gratiæ capacitas hoc ipso, quod Angelus de nouo creatus nobiliorem haberet naturam intellectualem: quoniam (vt ante diximus) gratiæ capacitas creaturæ conuenit ratione naturæ intellectualis: igitur quo nobilior fuerit hæc natura, maior erit in ea gratiæ capacitas, non per ordinem ad maiorem gratiam recipiendam, sed per maiorem cum ipsa gratia congruitatem, quæ magis elongatur à repugnantia: Et hæc etiam expositio consonat responsioni prædictæ, quæ non loquitur de eadem numero capacitate, sed absolute dicens Deū posse facere maiorem capacitatem, quam sit capacitas animæ Christi: secundum quem sensum optime satisficit argumento ibidem sexto vt patet conferenti responsionem illam cum argumento: sed prima interpretatio melior est.

PRIMA CONCL. *Gratia Christi non est infinita per se, sed solum extrinsecam Dei acceptionem.* Probatur: quia sequeretur infinitatem gratiæ Christi cuilibet homini puro gratiam quantumuis remissam haberi posse communicari, ac proinde Christi Incarnatione homini perfecte redimendo non fuisse necessariam. Probatur consequentia: quia potuit Deus quilibet puri hominis gratiā in satisfactione pro peccatis omnium hominum acceptare. Deinde hæc acceptatio nullā ponit in Christi gratia perfectionem: Igitur in inquirenda ac statuenda perfectione gratiæ Christi frustra, & impertinenter recurritur ad intrinsecam Dei acceptionem. Vt etiam aduertit Astur. in allegata q. 3. concl. 1. pag. 211.

SECUNDA CONCL. *Gratia Christi habitualis non est secundum intensionem actus & categorematice simpliciter infinita.* Probatur primo: Quoniam, vt probat Arist. in 3. Phys. & S. D. in 1. p. q. 7. impossibile est in rebus creatis esse infinitum in actu secundum essentiam, aut secundum magnitudinem vel multitudinem: ergo. Secundo probatur: quia solus ille effectus potest à Deo produci, quæ potest determinate cognoscere, sed non potest Deus determinate cognoscere supremum illum intensiōis gradum, quo gratia secundum oppositam opinionem in actu & categorematice sit infinita secundum intensiōem: ergo. Minor probatur: quia implicat contradictionem gratiam esse infinitam, & habere vnum vltimum gradum. Tercio probatur concl. quia si produci posset à Deo gratia infinita secundum intensionem, posset exhaustiri diuina potētia, ita vt nihil amplius posset ab ea produci, quia sic posset omnes effectus ab ea producibiles vlt; in infinitum simul actu producere, quo posito nullus omnino superesset effectus à Deo producibilis: eadē enim est ratio de vno & de ceteris omnibus infinitis respectu diuinæ potētiæ: igitur impossibile est

Hh 3

Christi

Christi gratiam esse secundum intentionem actu A
& cathegorematicè simpliciter infinitam.

TERTIA CONCL. *Gratia Christi non habet infinitatem physicam essentialem, vel modalem in eam ex vnione eius ad Verbum derivatam.* Probatur prima pars negans infinitatem gratiæ Christi physicam essentialem. Primo: quia gratia secundum suam essentialitatem duos habet in anima formales effectus: Alterum primarium, qui est reddere animam formaliter Deiformem seu naturæ diuinæ consortem: Alterum secundarium, qui est constituere eam formaliter acceptam ad gloriam: At secundum vtrūque prædictum effectum gratia Christi simpliciter est finita: ergo gratia essentialiter habet physice finitam. Prima propositio certa est apud omnes Theologos. Secunda probatur: quia charitas & Spiritus sancti dona gratiam consequentia sunt finita: ergo & ipsa gratia essentialiter est finita. Antecedens patet, consequentia probatur, quoniam effectus naturalis sequela formam consequentes illi proportionantur: ergo. Tertio probatur eadē pars: quia gratia Christi secundum rationem qualitatis est finita, ut ante diximus: ergo etiam secundum ipsam essentialitatem est finita: Probatur sequela: quia qualitas est ratio essentialis gratiæ, cum sit eius ratio generica. Et confirmatur: quia differentiæ specificæ continentur sub potentia generis: ergo si ratio generica finita est, eius etiam specifica differentiæ finita est.

Alterā vero pars concl. negans in gratia Christi infinitatem physicam modalem probatur primo: quia humanitas Christi ex vnione ad Verbum nō habet hanc modalem infinitatem, ut ostendimus supra q. 2. a. 2. ergo multo minus gratia, quæ non nisi mediante humanitate vnitur Verbo, talem ex vnione acquirit infinitatem. Et confirmatur: quia reliqua accidentia humanitatis Christi siue corporea, siue spiritalia, sunt finita simpliciter. Nam scientia animæ Christi tam infusa, quam acquisita secundum communem Theologorum sententiam finita est in ratione scientiæ, & similiter albedo, caliditas &c. ergo etiam gratia habitualis in Christo est finita simpliciter. Secundo probatur eadem pars: quia talis modus neque causatur ab hoc Deo, seu à tota Trinitate, neque causatur à solo Verbo: ergo. Antecedens quo ad primam partem D probatur: S. Th. in alleg. opusc. 2. cap. 215. & super Ioan. cap. 3. lect. vlt. & in 3. dist. 13. q. 1. a. 2. q. 2. probat ex triplici capite. Primo ex parte recipientis, quia scilicet gratia habitualis dari debet infinite, & non secundum mensuram, quando datur, quantum natura creata capax esse potest: hoc autē modo elata fuit Anima Christi. Secundo ex parte ipsius gratiæ, quia scilicet quidquid ad rationem gratiæ pertinere poterat, totum Christus accepit. Tertio ex parte causæ, quia causā gratiæ in Christo est infinitæ virtutis, hæc est. n. Verbum Diuinum, quod est totius emanationis creaturarum indeficiens & infinitū principium: quæ singula late declarat S. D. locis allegatis, quæ omnino videnda sunt: Vbi etiam explicat dictum illud Ioan. 3. Non enim ad mensuram dat Deus spiritum: Quam expositionem impugnat Vasq. disp. 46. cap. 3. Sed eam defendit Astur. q. 3. a. 1. conclus. 3. & Aluar. disp. 33. vbi Vasq. diluit argumenta, & probat eius expositionem non esse Diuinæ scripturæ congruentem. Eandem veritatem perspicue docet S. Tho. de Ver. q. 29. a. 3. in fine Corporis, vbi sic loquitur: Si intelligatur aliqua anima sensibilis, quæ habeat in se quidquid potest concurrere ad perfectionem fontendi qualitercunque, illa quidem anima erit finita secundum essentialitatem, quia esse suum est limitatum ad aliquam perfectionem essendi, scilicet sensibilem, quam excedit perfectio intelligibilis: esset tamen

infinatam. Immo amplius sequeretur abiq; fundamento, ac mere gratis affirmari talem modum infinitatis inesse Gratiæ Christi, quia nulla ratione probari potest dictum modum in Gratia Christi fuisse à Verbo productum. Nec admittenda est eorum responsio, qui dicunt Verbum seipso formaliter exercere circa Gratiā rationē modi, atq; ita per Verbum immediate tanquam per modum constitui formaliter infinitam: absurdum enim ac plane stultum est asserere Diuinam personam seipsa formaliter esse modum physicum rei creatæ: non minus enim dicit imperfectionem modus physicus. quā forma physica: certum autem est Deum fieri non posse formam rei creatæ in esse physico: igitur neq; modus eius physicus effici poterit. Et confirmatur: quia modus physicus idem est realiter cum forma, vel re, cuius est modus: Verbum autem nō potest idem esse realiter, quod res creata: ergo.

QUARTA CONCL. *Gratia Christi fuit summa non solum secundum legem Dei ordinariam, sed etiam secundum potentiam eius absolutam.* Hæc conclusio patet ex iis, quæ supra notata sunt ex D. Thom. opusc. 2. & ex art. seq. Vbi de hoc agemus vberius.

QUINTA CONCL. *Gratia Christi licet secundum intentionem, & positum sit finita, est tamen infinita negatiue: quia scilicet ad nullam particulatam Gratiæ gradum, mensuram aut modum est determinata, sed omnem habet Gratiæ possibilem plenitudinem: sicut albedo subsistens, vel etiam in subiecto secundum omnem sui perfectionem & modum in subiecto recepta esset infinita negatiue: quia ad nullum esset albedinis gradum particularem, aut modum determinata, ut ait S. D. in opus allegato, & de Angelis, ac de qualibet forma subsistente idem asserit 1. p. q. 7. art. 2. & idem docet de Aeuo, q. 10. a. 5. ad quartum, & hæc est infinitas secundum quid, ut in dicto art. 2. ait S. D. & est infinitas physica, quia formis conuenit secundum se, & absque ordine ad rationem & voluntatem, quæ sunt principia totius moralitatis. Hanc explicauit in hoc articulo S. D. exemplo lucis Solaris, quæ secundum rationem lucis dici potest infinita negatiue, quia ad nullum particularem lucis gradum, aut modum est determinata, sed habet quidquid ad rationem lucis, etiam per absolutam Dei potentiam potest pertinere. Hanc conclusionem sic explicatam S. Th. in alleg. opusc. 2. cap. 215. & super Ioan. cap. 3. lect. vlt. & in 3. dist. 13. q. 1. a. 2. q. 2. probat ex triplici capite. Primo ex parte recipientis, quia scilicet gratia habitualis dari debet infinite, & non secundum mensuram, quando datur, quantum natura creata capax esse potest: hoc autē modo elata fuit Anima Christi. Secundo ex parte ipsius gratiæ, quia scilicet quidquid ad rationem gratiæ pertinere poterat, totum Christus accepit. Tertio ex parte causæ, quia causā gratiæ in Christo est infinitæ virtutis, hæc est. n. Verbum Diuinum, quod est totius emanationis creaturarum indeficiens & infinitū principium: quæ singula late declarat S. D. locis allegatis, quæ omnino videnda sunt: Vbi etiam explicat dictum illud Ioan. 3. Non enim ad mensuram dat Deus spiritum: Quam expositionem impugnat Vasq. disp. 46. cap. 3. Sed eam defendit Astur. q. 3. a. 1. conclus. 3. & Aluar. disp. 33. vbi Vasq. diluit argumenta, & probat eius expositionem non esse Diuinæ scripturæ congruentem. Eandem veritatem perspicue docet S. Tho. de Ver. q. 29. a. 3. in fine Corporis, vbi sic loquitur: Si intelligatur aliqua anima sensibilis, quæ habeat in se quidquid potest concurrere ad perfectionem fontendi qualitercunque, illa quidem anima erit finita secundum essentialitatem, quia esse suum est limitatum ad aliquam perfectionem essendi, scilicet sensibilem, quam excedit perfectio intelligibilis: esset tamen*

Vasq. exp.
suo resp.
tur.

tamen infinita secundum rationem sensibilitatis, quia A
eius sensibilitas ad nullum determinatum modum essendi
limitatur: Et similiter dico de Gratia habituali Christi,
quod est finita secundum essentiam, quia esse suum est limi-
tatum ad aliquam speciem entis, scilicet ad rationem Gra-
tia, est tamen infinita secundum rationem gratiæ, quia cū
in finitū modū possit considerari perfectio alicuius quantū
ad gratiam, nullus eorum desuit Christo, sed habuit in se
gratiam secundum omnem plenitudinem, & perfectionē,
ad quam ratio huius speciei, quæ est gratia, potest extende-
re, &c. His adde quartam rationem physicæ infini-
tatis ex tribus prædictis consequentem, quæ
attenditur in ordine ad effectus, quam S. D. hic
exprimit in probatione tertiæ Conclus. & argu-
mento secundo, & eius responsione, & explicat in
3 loco notato. Et hæc ratio infinitatis gratiæ Christi B
conuenit, prout est capitalis influens in membra,
& sola ratione differt ab infinitate gratiæ perso-
nalis, sicut etiam gratia capitalis eadem est reali-
ter cum gratia personali, ut probat S. D. q. seq. art. 5.
Et probatur hæc infinitas de gratia Christi: Nam
ut ait S. D. de spiritualibus creaturis. art. 6. ad 8. quæ-
libet virtus superioris ordinis, licet sit finita in se,
& respectu sui superioris, est tamen infinita respec-
tu suorum inferiorum; sicut virtus Solis est infini-
ta respectu generabilium & corruptibilium, per
quorum productionem, etiam si in infinitum ef-
ficeret, non minoraretur; Et similiter virtus intelle-
ctus est infinita respectu formarum sensibilium,
& virtus substantiæ spiritualis, quæ mouet Cœ-
lum, est infinita respectu motus corporalis; At ta-
lis est Christi gratia; quia posset physice influere
in infinitos peccatores, si tot essent; igitur gratia
Christi prædictam habet physicam infinitatem.

SEXTA CONCL. Gratia Christi triplicem habet in-
finitatem moralem. Hæc patet ex dictis in explicatio-
ne quartæ distinctionis.

ULTIMA CONCL. Gratia Christi dicenda est sim-
pliciter, id est absolute infinita, non autem simpliciter, id
est omnibus modis. Prima pars huius conclusionis
probat primo: Quia gratia Christi est infinita
in ratione gratiæ; ergo dicenda est absolute infini-
ta. Probat illatio; quia linea quæ secundum
propriam rationem lineæ esset infinita, diceretur
simpliciter infinita. Secundo probatur: quia S.
Patres absolute pronuntiant Christi gratiam esse
infinitam. Tercio: quia meritum & satisfactio
Christi absolute dicuntur infinita. Secunda vero
pars probatur: quia non est infinita secundum ra-
tionem entis aut qualitatis, neque secundum ef-
ficientiam neque secundum modum aliquem phy-
sicum; ergo non est simpliciter, id est omnibus
modis infinita. Conclusionem hanc quoad utrā-
que partem examinat, & tueretur Aluar. disp. 34.

CONTRA primam conclus. produci possunt ea
argumenta Scoti & Radæ, quibus probare nitun-
tur Christi satisfactionem non esse infinitam, nisi
secundum Dei acceptionem; quibus satisfeci-
mus supra q. 1. art. 2. Contro. 2.

CONTRA eandem conclus. militant argumenta Sco-
ti Dur. & aliorum, quibus probare nituntur Chri-
sti gratiam esse omnino finitam; quæ refert & solu-
it Capr. in 3. diff. 13. q. vnica, ex quibus nonnulla re-
ferunt & soluit Suarez disp. 22. sect. 1. & Aluar.
disp. 33.

CONTRA secundam conclus. est argumentum
Almaini, quod refert & soluit Suarez in allegata
disp. 22. sect. 1.

CONTRA tertiam conclus. sunt argumenta,
quæ refert & soluit Astur. in sua Relect. de Christi
gratia, q. 3. ar. 2. post probationes quintæ conclus. pag. 218.
& seq. quæ etiam aliis duobus additis refert & sol-
uit Aluar. disp. 33.

CONTRA quartam conclus. producit Capr. dicta
D. Th. in q. 29. de Ver. art. 3. ad 3. & 6. quorum sen-
sum superius explicauimus.

CONTRA eandem conclus. argumentatur Medina. Obi. 1. cons.
4. concl.
Primo: quia S. Tho. art. seq. ad 1. ait gratiam Christi
fuisse summam, sicut quantitas Cœli: At nulla est
repugnantia, quod quantitas Cœli sit maior se-
cundum potentiam Dei absolutam; ergo. Præte-
rea ad 2. ait Deum posse facere aliquid maius &
melius gratia Christi habituali, & infra q. 10. art. 4.
ad 3. ait, licet gratia Christi & visio beata in ordine
ad vnionem hypostaticam non possit esse maior,
absolute tamen potest esse altior gradus gratiæ &
visionis beate. Resp. ad primum locum non ita lo-
qui S. Tho. sed ibi confutat argumentum arguen-
do à minori ad maius, ut ibidem obseruat Caiet.
Nam quia ratio, quare quantitati determinatæ ad
naturam talem repugnat additio, est forma na-
turalis, multo magis ipsi formæ naturali, quam-
uis finitæ, repugnat additio, adeo ut ipsi formæ in
summo suæ perfectionis constitutæ repugnet
additio etiam per Dei potentiam absolutam, ut
supra de albedine dictum est. Ad secundum locū
iam supra diximus Deum posse facere gradū en-
tis supernaturalis meliorem ordine gratiæ, & in-
feriorem vnione hypostatica, quod satis aperte
docet S. D. in tertio loco male adducto in argu-
mento ubi ait, absolute posse esse aliquem gradū
sublimiorem gratiæ, & visione beatifica secun-
dum infinitatem diuinæ potentia.

Secundo arguit: Quia visio beata animæ Christi
potuit crescere; ergo & lumen gloriæ; ergo & gra-
tia habitualis. Probatur cōsequentia. Nam gloria
secundum legem ordinariam correspondet quā-
titati gratiæ; ergo si gloria potest crescere, etiam
gratia potest argumentum suscipere. Resp. falsum
esse antec. si sermo sit de visione secundum intrin-
sicam & essentialē eius perfectionem; si vero
sermo sit de augmento visionis secundum exten-
sionem ad plura, dico per infinitam Dei poten-
tiam posse lumen illud extendi ad alia prius sub
eo non visa cognoscenda; Sed hoc non est aug-
mentum simpliciter visionis beate, sed tantum
secundum quid in ordine ad extrinseca, & secun-
dario visa.

Tercio: Si gratia potest esse summa, ita ut non
possit crescere, sequitur posse dari hominem pu-
rum viatorem, qui non possit amplius mereri, nec
in gratia Dei amplius proficere, quod est absurd-
um; Probatur sequela; quia si daretur talis gratia
puro hominī, iam esset viator & amplius mereri
non posset. Resp. primo admissa consequentia de
potentia Dei absoluta talem hominem fore via-
torem, & per eam gratiam posse sibi mereri vitam
æternam, licet augmentum gratiæ mereri non
posset, & hoc nullum est inconueniens. Secun-
do dico hominem habentem summam gratiam
habere simul etiam gloriam, quia gratia perfecta
& consummata, vel idem est quod gloria vel ad
eam naturaliter sequitur gloria.

CONTRA eandem conclus. argum. Suarez disp. 22. Obi. 4.
sect. 2. Quia augmentum in infinitum secundum
intensionem non repugnat gratiæ hoc solo, quod
forma accidentalē est essentialiter finita, neque
quatenus talis forma est: ergo. Antecedens quo-
ad primam partem probatur: quia nō omnis pro-
gressus in infinitum repugnat formæ finitæ, ut pa-
tet in quantitate, quæ in infinitum augeri potest,
neque enim in augmento intensionis est specialis
aliqua repugnantia, quando alioquin forma in-
tensibilis est: quia neque per talem intensionem
mutatur species aut esset finita, neque forma ipsa

Hh 4 in re

Argumen-
ta, & solu-
tiones.

Conf. 1.

Conf. 2.

Solut.

in re habet aliquando perfectionem, A sed semper finitam. Quo ad alteram vero partem probatur idem antecedens: Quia gratia est participatio infinitæ naturæ: quæ solâ ab infinito agere tanquam à principali causa communicari potest, & per se vel per facultates suas in infinitum obiectum, prout in se est, tendit, & illi nunquam adæquatur; ergo. Et confirmatur: quia visio Dei finita semper augeri potest gratia vero est quædam forma, cui est cōnaturalis illa visio; ergo ipsa gratia potest in infinitum crescere, sicut & ipsa gloria. Confirmatur secundo: quia nulla potest assignari ratio, propter quam repugnet hominem habere huiusmodi gratiam, quantumvis perfectam, mereri augmentum illius & beatitudinis. Respon. falsum esse antecedens; nam ob utramque rationem repugnat gratiæ augmentum in infinitum. Ad probationem primæ partis dico non esse eandem rationem de augmento secundum extensionem, quale est illud, quod conuenit quantitati; & de augmento secundum intensiōem, quod conuenit formis ad genus qualitatis pertinentibus; quia in augmento secundum intensiōem crescit perfectio formæ, quæ sic augetur, in augmento vero secundum extensionem nulla fit quantitati, aut formæ sic auctæ perfectionis accessio; Vt autem ait S. D. art. sequenti, omnium formarū, ac proinde etiam ipsius gratiæ mensura propria determinata est à diuina sapientia per comparationem ad suum finem, Sicut (inquit) non est maior grauitas, quam grauitas terræ, quia non potest esse inferior locus loco terræ; Finis autem gratiæ est vnio creaturæ rationalis ad Deum; maior vero vnio creaturæ rationalis ad Deum esse non potest, quam quæ est in personâ; Igitur gratia Christi pertingit ad summam mensuram gratiæ; constat autem rationem hanc procedere de potentia Dei absoluta, secundum quam non potest esse maior vnio ad Deum, quam personalis; Igitur secundum Dei potentiā absolutam non potest esse maior gratia, quam sit gratia Christi. Quod etiā ratione probatur: quia forma quælibet creata ideo dicitur esse finita, quia determinatam habet suæ perfectionis latitudinem, ultra quam extendi non potest, salua sua specifica natura & essentiali differentia; quoniam, vt ait Arist. Species rerum sunt numeri, quibus nil tam parum potest addi, aut minui, quin varietur species: Sicut enim cuiuslibet rei naturalis determinata est à natura quantitas secundum maximum & minimum, ita vt extra hos terminos nequeat species rei naturalis existere; ita & multo magis in formis: datur enim minimus caloris gradus, infra quem non potest calor existere, & potest etiam esse maxima caloris intensio, ita vt maior esse nō possit: Et similiter in animabus rationalibus, quæ sunt vnus speciei, datur anima adeo exigua perfectionis secundum gradum suæ perfectionis indiuidualem, vt infra dictū gradum & perfectionis modum anima rationalis esse non possit; & dari potest etiam anima tantæ perfectionis, vt omnem in se contineat perfectionis modum animæ rationali possibilem, ultra quem esse nō posset animæ rationalis natura: qualem existimandum est fuisse animam Christi Domini. Et similiter Gabriel totam habet suæ speciei possibilem perfectionem non solum specificam, sed etiam gradualem, ita vt addito maiori perfectionis gradu, iam non esset Gabriel, sed alius Angelus. Ad probat. vero secundæ partis antecedentis respondetur, nullam esse consequentiā: quia gratia secundum se sumpta non est participatio diuinæ naturæ totam illius perfectionem adæquans; Nam gratia, cum sit quædam forma, & essentia creata, necesse

est, vt habeat determinatam suæ perfectionis latitudinem, sicut aliæ singulæ formarum species tam naturales quam supernaturales; Dixi formarum species, quoniam Angeli, qui sunt quædam formæ subsistentes, si sumantur in genere, possunt per Dei potentiam habere suæ perfectionis augmentum in infinitum, quia potest Deus Angelos perfectiores vsque in infinitum creare. Et ideo sicut Gabriel, licet sit quædam participatio diuinæ substantiæ intellectualis infinitæ, non tamen potest eius perfectio substantialis, nec eius intellectus per Dei potentiam augeri, sed possunt fieri alij Angeli eo nobiliores & intellectu perspicaciores: ita gratia secundum naturam suæ speciei limitatam habet perfectionem, vt supra eam per Dei potentiam, salua sua natura, nō possit extendi; sed tamen existimandum est plures alias fieri posse similes, & eiusdem generis à Deo formas supernaturales, quæ sunt diuinæ naturæ participationes secundum speciem à gratia differentes & ea nobiliores; licet earum differentias, quia nobis à Deo non sunt reuelatæ, assignare minime valeamus. Ad primam confirmat. dico visionem etiam beatificam habere determinatam suæ perfectionis essentialis latitudinem, quæ secundum eius intensiōem, ac luminis perfectionem attenditur, quamuis ad obiecta secundaria per idem lumen cognoscenda in infinitum per Dei potentiam possit extendi. Ad secundam confirmat. dico etiam assignatam esse rationem, cur habens summā gratiam non possit mereri illius augmentū, quia i. gratia maior esse non potest, atque ita meritum ordinaretur ad impossibile.

Contra eandem conclus. argumentatur Astur. in Obis. allegata q. 3. ar. 1. conclus. 1. Primo: quia gratia ex parte agentis, & ex parte formæ, ac etiam ex parte susceptiue potentiæ nullum habet terminum intensiue perfectionis; ergo infinita est syncategorematicæ, ita vt quocunque gradu perfectionis signato sua natura apta sit amplius perfici; ergo: Antecedens colligitur ex doctrina D. Thom. 2. 2. q. 24. art. 7. vbi idipsum asserit de charitate: eadem autem est ratio de charitate & de gratia, &c. Secundo probatur: quia virtus diuina, quæ est principium affectiuum gratiæ, est simpliciter infinita; ergo ex parte agentis non sumitur habitualis gratiæ determinatio; neque sumi potest ex parte gratiæ, quia gratia est forma ordinis infiniti, estque participatio infinitæ naturæ Dei: sed diuina essentia, cum sit infinita, infinite est participabilis; ergo gratia ex propria & formali ratione nullam determinationem sibi vendicat, sed in infinitum est augmentabilis secundum intensiōem. Denique probatur sumi non posse gratiæ determinationem ex parte subiecti; quia potētia obediētiæ, quæ inest animæ ad suscipiendum gratiam nullam habet determinationem; ergo: Antecedens probatur; quia determinatio potentiæ passiue non potest sumi, nisi vel ex potentia actiua cui responderet, vel ex actu & forma ad quam suscipiendam ordinatur; sed ex neutro horum limitatur, vt probatum est; ergo. Respon. falsum esse antecedens quo ad secundam & tertiam eius partem. Ad primam probationem dico D. Tho. ibi loqui de charitate viæ; quæ in infinitum modo superius explicato potest augeri: Quod idem dicendum est de gratia viatoris vt sic, & de eius capacitate, vt est in viatore. Ad secundam probationem secundæ partis antecedentis dico nullam esse consequentiā; vt patet etiam de Gabriele, qui est participatio diuinæ naturæ intellectualis infinitæ simpliciter, & tamen non potest augeri perfectio naturæ Gabrielis, quamuis fieri possint Angeli

Ad 1. conf.

Ad 2. conf.

Solut.

Angeli perfectiores illo vsque in infinitum, & ita augeri participatio naturæ intellectualis intensiue. Quo modo etiam dicimus in infinitum augeri posse participationem diuinæ naturæ supernaturalem producendo perfectiores species accidentium supernaturalium, quæ sint participationes diuinæ naturæ, & sint eiusdem generis cum gratia. Ad probationem tertiæ partis negatur antecedens: Ad eius probationem dico determinationem potentie obedientialis ad gratiam desummi ex determinatione gratiæ.

Contra eandem conclus. argumentatur Vasq. *disp. 47. cap. 3.* probans in dies per opera bona & meritoria magis ac magis augeri charitatem & gratiā: Quod verum est de charitate & gratia viatoris, non autem de charitate & gratia absolute, vt supra diximus.

Contra eandem conclus. producit Aluarez *disp. 36.* duo argumenta: quorum solutio patet ex dictis. Alia contra eandem conclus. argumenta soluemus *art. seq.*

Obi. cont.
s. conclus.

CONTRA quintam, & septimam conclus. asserentes Christi gratiam esse infinitam, sunt argumenta quæ afferunt & soluunt Astur. in *allegata quest. 3. art. 2. pag. 205.* & Aluarez *disp. 34.* Contra eandem conclus. militant hæc argumenta. Primum est: Anima Christi habet finitam capacitatem respectu gratiæ; ergo in ea non recipitur gratia infinita in esse gratiæ: Antecedens patet ex supra dictis: Cōsequentiā vero probatur: quia nulum accidens excedit capacitatem sui subiecti. Et

Conf.

confirmatur argumentum quia gratia Christi in ratione entis non est infinita; sed eadem est ratio gratiæ, & in ratione entis; ergo si non recipitur gratia infinita in ratione entis in anima Christi, nec etiam recipitur infinita in ratione gratiæ.

Solut.

Resp. Antecedens verum esse de capacitatem gratiæ physice sumptæ: sic enim gratia Christi est finita simpliciter, & infinita secundum quid, quia est infinita tantum negatiue, vt supra declarauimus ex D. Thom. sed falsum est idem Antecedens de capacitatem gratiæ moraliter sumptæ: sic enim est infinita. Secundo dico hoc argumento probari gratiam Christi non esse infinitam simpliciter. i. omnibus modis, non autem probat eam non esse infinitam simpliciter. i. absolute, quia multiplicem habet infinitatem, vt supra diximus. Ad confirmati-

Ad conf.

onem dico falsam esse secundam propositionem; nam, vt hic ait S. D. alia formaliter est ratio gratiæ in esse entis, & alia in esse gratiæ.

Obi. a.

Secundum argumentum est: Infinitum in aliquo genere præhabet perfectiones omnes illius generis, sicut infinitum in genere entis præhabet omnes perfectiones entis; at gratia Christi non habet omnes perfectiones gratiæ; ergo non est infinita in ratione gratiæ: Maior patet, quia si non habet omnes perfectiones illius generis; ergo limitatur ad aliquas illius generis: Minor probatur primo: quia non habet infinitam intentionem; quæ videtur esse possibilis & propria gratiæ. Secundo: quia non habet perfectiones aliarum omnium gratiarum, quæ sunt in creaturis; ergo. Antecedens probatur: quia gratia Christi & aliorum simul est maior, quam sola gratia Christi; sed hoc non esset si gratia Christi contineret omnes aliorum gratias; Nam ideo Deus & creatura non sunt aliquid maius aut melius, quam solus Deus, quia Deus præhabet omnes perfectiones creaturarum. Tercio: quia si Pater diuinus incarnaretur, eius gratia esset infinita & non contineretur in gratia Christi, alias esset multoties infinita; ergo: Deinde gratia Christi non esset causa gratiæ Patris incarnati; ergo non contineret eius gratiam. Quarto: quia gratia Chri-

sti est eiusdem speciei cum nostra, vt infra dicemus; ergo non continet nostram formaliter aut virtualiter. Probatur consequentiā; quia forma continens aliam eminenter, continet eam in natura superiori, & per consequens in natura specie distincta à forma contenta. *Resp.* primo, Maiorem esse veram de infinito simpliciter, puta de infinito in ratione entis, non autem de infinito secundum quid, seu in aliquo genere determinato, vel secundum aliquam rationem determinatam, vt patet de linea infinita ex vna parte, quæ non includit infinitatem cuiuslibet lineæ ex vtraque parte. Infinitas autem physica gratiæ Christi est infinitas secundum quid, vt supra diximus, ideo, &c. Secundo respondetur: Infinitum secundum quid includere perfectiones omnes specificas, quæ sine aliquo defectu conueniunt iis, quæ sunt in illo genere, & ita Christi gratiam continere perfectiones omnes specificas gratiæ, quæ sine defectu oriuntur ex ratione gratiæ, quia in hoc consistit talis infinitas. Tertio dico, falsam esse Minorem. Ad primam probationem dico infinitatem intensiuam neque esse possibilem gratiæ secundum se, neque esse propriam gratiæ absolute sumptæ. Ad secundam iam diximus, Christi gratiam habere perfectiones aliarum gratiarum, scilicet imperfectionibus. Ad probationem in oppositum patet solutio ex iis, quæ diximus in prima parte *quest. 6. artic. 2. Controuerzvnica*; falsa est enim secunda propositio, videlicet, *sed hoc non esset, &c.* Quia gratia Christi non ita continet eminenter aliorum gratias, vt etiam eminenter contineat potentias ad eas tam proximas quam remotas, sicut ens per essentiam continet omnia entia, & eorum potentias tam proximas quam remotas, quod est continere ea complete & perfectissime. Deinde dico gratiam Christi non continere aliorum gratias nisi vt instrumentum diuinitatis. Ad tertiam dico, nullam esse consequentiā: quoniam ad infinitatem secundum quid satis est, vt ex ea parte, qua res est infinita, nihil sit, aut esse possit perfectius illa, tamen non includat perfectiones omnes numericas illius generis. Et ex his satis fit etiam quarta probatio. Postremo dico ad omnia prædicta, Infinitatem gratiæ Christi morale illi conuenientem, quatenus principium est actus infinite meritorij, quo scilicet meretur omnem gratiam nostram, & quo mereri posset etiam incarnationem alterius personæ diuinæ, & gratiam eius infinitam, satis esse vt moraliter contineat in se cuiuslibet gratiæ perfectionem.

Tertium argumentum est: Effectus gratiæ Christi nullo modo est infinitus; ergo nec ipsa gratia. Antecedens probatur: quoniam effectus gratiæ formalis est reddere humanitatem Christi participem Deitatis, & acceptam ad gloriam vel dispositam congrue ad vnionem; effectus autem illius veluti in genere causæ efficientis est meritum Christi; Sed vterque effectus, vt procedit ab ipsa gratia, est finitus; ergo. Primum effectum esse finitum probatur: Quia humanitas Christi acceptatur solum ad gloriam finitam, & non disponitur infinite ad vnionem, cum possit magis disponi. Secundum etiam esse finitum probatur: quia meritum Christi, vt correspondet gratiæ, premiatur gloria corporis finita, & si aliquam habet infinitatem, habet eam à dignitate personæ, non à gratia habituali. *Respon.* falsum esse anteced. Ad eius probationem negatur Minor. Ad probationem primæ partis dico primū effectum formalem gratiæ Christi non esse condignitatem habituale intrinsecam, quam facit in humanitate respectu suę beati-

Solut.

Solut. prim.

Confuta-
tur.

Solut. 2.

Obi. 4.

Solut.

beatitudinis, sed esse hoc, quod est subicere Deo A
connaturaliter personam Verbi infinitam per o-
perationes ab ipsa gratia mediis virtutibus ab ea
procedentibus elicatas, ut supra declarauimus. Ita
respondet viri quidam doctissimi. Sed hac respon-
sio non videtur admittenda, cum neget a gratia Chri-
sti id quod est proprium & connaturale gratiæ
secundum intimam eius rationem, quod est ac-
ceptum reddere ad beatitudinem, quod illi con-
uenit ante omnem actum mediis virtutibus elici-
tum, ut patet in Infantibus baptizatis. Secundo ita-
que respondetur; gloriam animæ Christi esse qui-
dem finitam simpliciter, sed infinitam secundum
quid seu negatiue, quia anima Christi habet sum-
mum gloriæ creatæ & creabilis absque determi-
natione ad aliquem modum gloriæ particularē,
ita ut contineat & superexcedat gloriam omnem
puræ creaturæ possibilem, & similiter gratia Chri-
sti ut dispositio ad vnionem summa est, ut maior
esse non possit, atque adeo est infinita negatiue,
& habet morales infinitates supra declaratas. Ad
probationem secundæ partis respondetur, præmium
adæquatum meritorum Christi non esse solam
gloriam corporis, sed etiam dona omnia super-
naturalia, ut nobis a Deo ex iustitia rigorosa col-
lata: quod præmium quamquam phylice sit fini-
tum, est tamen moraliter infinitum, ac proinde
meritum eius æqualem habet moralem infinita-
tem.

Quartum argumentum est: Hæc infinitas gratiæ
non causatur a Trinitate, neque a persona Verbi,
neque procedit ab vnione; ergo non est asseren-
da. Consequentia patet: quia nulla alia potest as-
signari causa præter istas. Antecedens autem quo
ad primam partem probatur: quia infinitas meri-
ti prouenit ex infinitate gratiæ; Sed infinitas me-
riti prouenit ex infinita Verbi dignitate seipsum
Deo subiicientis, ut ostendimus supra quæst. 1. a. 2.
ergo etiam infinitas gratiæ prouenit ex infinita
Verbi dignitate. Quo ad secundam vero partem
probatur dupliciter: primo: quia personalitas Ver-
bi, cum sit relatio, non potest esse causatiua talis
infinitatis, quia relatio ut sic, non est operatiua.
Secundo: quia Verbum non causat illam infinita-
tem, neque per actionem liberam, neque per na-
turalem resultantiam; ergo nullo modo eam cau-
sat. Antecedens quo ad primam partem proba-
tur: quia Verbum non causat illam per actionem
procedentem a potentia diuina, quia sic tota Tri-
nitas eam causaret, nec per actionem procedentē
a potentia humanitatis, quia nulla potētia crea-
ta potest producere effectum intrinsece infinitū;
ergo: Quo ad alteram vero partem; quia ad Ephes.
1. dicitur de Deo ac proinde etiam de Verbo, qui
operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ. De-
nique probatur vltima pars Antecedentis principalis:
quia vnio personalitatis Verbi ad humanitatem
est præcise terminatiua illius, non autem opera-
tiua alicuius effectus, sicut nec vnio propriæ per-
sonalitatis ad naturam nostram; ergo. Resp. vtram-
que infinitatem gratiæ Christi, scilicet physicam
& moralem a tota Trinitate causari; primam qui-
dem scilicet physicam quia Deus gratiæ ut existe-
nti in Christo vim contulit effectiuam, ut ex ea di-
manarent in eius humanitatem omnia dona gra-
tiæ, & gratiam in nobis ac cætera dona superna-
turalia causaret: quemadmodum Deus, ut author
naturæ virtutem indidit cogitatiuæ ut existenti
in homine ad discurrendum circa singularia ma-
terialia. Secundam etiam gratiæ infinitatem, sci-
licet moralem, si vere intrinsece est realis habens
causam phylice productiuam, ut probabile est,
effectiue causabitur a tota Trinitate, concurren-

te Verbo quasi in genere causæ formalis, quate-
nus scilicet terminus est, cui coniungitur gratia,
& ut est persona, quam gratia per actiones mediis
virtutibus exercitas Deo subicit, & cuius vnio-
nem cum humanitate cōpetenter exornat. Quā-
uis enim persona relatiua ut sic, nihil possit effe-
ctiue producere, potest tamen aliquid quasi for-
maliter causare per modum termini vel obiecti,
vel ut materia cui ea quam versantur virtutes, qua-
rum actus sunt reflexiui super ipsam personam
Verbi, sicut formaliter, & obiectiue causat speciē
cognitionis, qua Verbum ipsum cognoscitur, ut
distinctum a Patre & Spiritu sancto. Dixi mora-
lem infinitatem a tota Trinitate fuisse causatam
effectiue; quia Deus est prima & vniuersalis cau-
sa entitatis realis, iam autem diximus moralem
bonitatem, & infinitam esse realem entitatem. Ad
argumentū autem, quo probatur infinitatem gratiæ
non causari a Verbo, quia neque per actionem
liberam, neque per naturalem resultantiam, dico
liberam diuini voluntatis actionem communem
toti Trinitati requiri ad causandam quamlibet
creaturam quantum ad eius existentiam; At quā-
do persona diuina, puta Verbum causat aliquem
actum per modum termini vel obiecti, concurret
ad talem actum ut sic causatum diuina voluntas
toti Trinitati communis ut concomitans; vult e-
nim tota Trinitas, ut filius per suam personali-
tatem terminet humanam naturam, vel ut speci-
ficet sui cognitionem, sicut vult Filius generari:
ut dicitur 1. p. q. 41. art. 2. Sed cum hæc voluntas non
se teneat ex parte principij, dici non potest talem
actum a tota Trinitate causari: Et similiter in pro-
posito, quamuis ex infinitate Verbi ut subiecti
Deo causetur in genere causæ formalis infinitas
gratiæ Christi, & hoc quod est ita causare gratiæ
infinitatem a Verbo fit volitum concomitater a
tota Trinitate, non tamen hinc sequitur infinita-
tem gratiæ Christi in genere causæ formalis desu-
mi a tota Trinitate; quia non sumitur ex infinita-
te Deitatis ut sic, sed ex illa quatenus est determi-
nata seu modificata personalitate Verbi, ut subi-
citur Deo.

Vltimum argumentum est: Infinitas non tribui-
tur gratiæ Christi, nisi ob vniam aliquam ex his
tribus causis, nimirum quia præhabet quiddam
perfectionis pertinet ad rationem gratiæ, aut quia
producit effectum infinitum, aut quia disponit
ad gratiam vnionis infinitam: Sed ex nullo dicto-
rum habet infinitatem; ergo. Maior probatur:
quia S. D. ob solas dictas rationes affirmat Chri-
sti gratiam esse infinitam: Nam primam assignat
in corpore huius articuli: Secundam in solutione secun-
di: Tertiam in 3. ad Anibaldum dist. 13. quæst. 1. art. 4.
Minor autem quo ad primam partem probatur: quia
tota collectio perfectionum & mediorum perti-
nentium ad rationem gratiæ finita est; igitur ex
horum continentia non recte deducitur infinitas
in gratia Christi. Quo ad secundam vero partem pro-
batur primo: quoniam effectus gratiæ Christi non
est infinitus intensiue sed extensiue; ad continen-
dum autem effectum extensiue infinitum sufficit
finita perfectio in forma illum continente: ut pa-
tet in exemplo S. Thom. de luce Solis, quæ finita
est intensiue, & tamen producere potest effectus
infinitos extensiue. Secundo probatur eadem pars:
quia si aliquis effectus infinitus intensiue posset
assignari gratiæ Christi, ille esset meritum eius in-
finitum; Sed hanc infinitatem non causat gratia
Christi, sed infinita dignitas personæ Verbi, ut ait
S. D. in 3. dist. 13. q. 1. art. 2. q. 2. ad 4. & de ver. q. 29. art.
3. ad 4. ergo. Tertio probatur eadem pars: quia et-
iam si gratia Christi causet infinitatem meriti il-
lius,

Obi. 5.

lius, causat illam vt causa instrumentalis; ergo non A
oportet illam esse infinitam, quia non oportet
causam instrumentalem in se præhabere dignita-
tem effectus. Antecedens probatur: quia gratia
Christi non habet in se virtutem causandi illam
moralem infinitatem: Nam si esset in alio suppo-
sito, non causaret illam: Hoc autem videtur satis
esse, vt gratia rationem habeat non causæ prin-
cipalis, sed instrumentalis. *Tertia denique pars mi-*
noris probatur primo; quia visio beata, dona Spi-
ritus sancti, gratiæ gratis datæ & alia huiusmodi
disponunt humanitatem Christi ad congruam
vnionem cum Verbo, & tamen non ideo habent
infinitatem; ergo. *Secundo;* quia humanitas Christi
immediate vnitur Verbo, nec tamen est intrinse-
ce infinita in ratione humanitatis, sed ex eo so-
lum habet quandam infinitatem moralem & ex-
trinsecam, quia scilicet habet æstimationem infi-
niti valoris; igitur gratia, quæ mediante humani-
tate Verbo coniungitur, non potest habere ma-
iorem infinitatem. *Respon.* falsam esse minorem
quo ad singulas eius partes. *Ad probationem primæ,*
dico ex illa collectione nõ deduci infinitatē sim-
pliciter aut intensionem, sed infinitatē secundum
quid, quæ est infinitas negatiua superius explica-
ta. *Ad primam probationem secundæ partis* dico ex ef-
fectu infinito extensioe recte deduci infinitatem
secundum quid gratiæ in esse physico: quæ non
est infinitas intensionis, sed negatiua. *Ad secundam*
probationem dico falsam esse minorem; Nam & si di-
gnitas infinita personæ Verbi quasi in genere cau-
sæ formalis, & obiectiue causat infinitatem gra-
tiæ Christi habitualis, & meriti illius, eam tamen
infinitatem habet in se gratia Christi deriuatam à
Verbo & formaliter participatam, & eandem
causat in merito vt principium & causa principa-
lis illius ad modum nature. *Ad tertiam probationem*
negatur antecedens. *Ad eius probationem* nega-
tur assumptum; Nam gratia Christi & virtutes ex
ea procedentes sunt causæ principales infiniti
meriti Christi, quia per proprios actus subiciunt
Deo ipsam infinitam Verbi personam eos execu-
centem: ex qua reflexione moralem contrahunt
infinitatem. Virtus autem, per quam gratia & vir-
tutes infusa animæ Christi causant physice gra-
tiam nostram, & virtutes ex ea consequentes, vis
quædam est instrumentalis transiens illi super-
addita per motum Dei principaliter gratiam cau-
santis, quæ vis ac motus imperfectior est ipsa gra-
tia & virtutibus ab ea causatis. *Ad primam probatio-*
nem tertie partis minoris dico dona illa, & virtutes
habere suam infinitatem inferius explicandam
in propria *Controuersia.* *Ad secundam probationem* dico
humanitatem Christi esse infinitam in ratione
humanitatis non simpliciter sed secundum quid
& negatiue: quia scilicet ad nullum est humani-
tatis modum seu perfectionem determinata, sed
omnes habet perfectiones secundum gradus e-
ius individuales possibiles secundum Dei poten-
tiam absolutam; & ideo dicitur infinita negatiue;
Sicut si esset albedo subsistens, aut etiam in sub-
iecto recepta secundum omnem modum reperi-
ri possibilem infra speciei suæ latitudinem secun-
dum Dei potentiam absolutam, vt supra dixi-
mus. Quod idem dicendum est de potentiis a-
nimæ Christi tam superioribus, quam inferiori-
bus.

CONTRA sextam conclus. produci possunt hæc
argumenta. *Primum est:* Hæc infinitas moralis est
modus quidam realis in ipsa gratia; At hic mo-
dus non est admittendus, vt ostendimus; ergo ne-
que hæc infinitas moralis esse asserenda. *Resp.* hanc
infinitatem esse modum realem, non tamen phy-

sicum, sed moralem; qui positis extremis, scilicet
gratia & Verbo vnitis media humanitate, resul-
tat necessario, concurrente tamen diuina volun-
tate; primo quidem antecederet, quatenus vult
vnionem Verbi cum humanitate, & omnia ad
eam consequentia, & illam exortantia qua sup-
posita voluntate & vnione facta resultat ex Ver-
bo tanquam ex causa, quasi formali & obiectiua
infinitas illa moralis: & in hac resultantia diuina
voluntas se habet concomitanter. Modus autem
physicus, cum sit entitas absoluta, non fieret na-
turali resultantia, sed exigeret actionem produ-
ctiuam ex parte Verbi, prout est humanum sup-
positum, vt scite aduertit Astur. in allegata q. 3. art.
1. conclus. 6. pag. 225. Sed dignitas moralis hoc ipso
resultat in gratia Christi, & in assumpta humani-
tate, quod vnionem habent cum persona Verbi:
adeo vt per nullam potentiam impediri valeat il-
la maxima & infinita dignitas, quæ ex vnione hy-
postatica deriuatur in humanitatem, & conse-
quenter etiam in eius gratiam & virtutes.

Secundum argumentum est: Gratia Christi quam-
uis aliquam habeat infinitatem moralem, quate-
nus est principium infiniti meriti & infinitæ satisf-
factionis, habet tamen aliquam rationem mora-
lem, quæ non est simpliciter infinita; ergo non
debet censi simpliciter infinita in esse morali.
Consequentia est euidens; quia infinitum se te-
nens ex parte formæ, cum sit de genere bono-
rum, consurgit ex integra causa. Antecedens au-
tem probatur: quia gratia Christi est acceptatio
ad finem gloriam, quæ acceptatio ad moralem
ordinem pertinet, quia dependet ex voluntate li-
bera ipsius acceptantis. *Et confirmatur:* quia meri-
tum Christi respectu gloriæ sui corporis non fuit
simpliciter infinitum, sed proportionatum glori-
æ animæ, quæ est simpliciter finita. *Respon.* Acce-
ptationem ad gloriam dupliciter posse conside-
rari in ordine ad gratiam: Primo, quatenus fun-
datur in opere meritorio ex gratia procedente: &
hoc modo pertinet ad ordinem moralem, sicut
& meritum, cui respondet: & hæc acceptatio non
reperitur in Christi gratia; quia Christus non ha-
bit gloriam animæ ex meritis acquisitam. Se-
cundo modo cõsideratur acceptatio ad gloriam
secundum connaturalem proportionem gratiæ
ad ipsam. Nam sicut Terra per gravitatem pro-
portionatur centro per naturalem coaptationem:
Ita homo iustus per gratiam cõnaturalitatis pro-
portionatur gloriæ, & iure cõnaturalitatis illi
debetur, sicut filio iure naturalis filiationis debe-
tur hæreditas, iuxta illud Pauli Roman. 8. Si filij, &
heredes, heredes quidem Dei, cohæredes autem Christi: Et
hæc acceptatio ad gloriam, prout se tenet ex par-
te gratiæ constituentis passiuam acceptationem
in anima, id est connaturalem proportionem, &
ius cõnaturalitatis ad gloriam, non pertinet ad
ordinem moralem, sed ad ordinem physicum,
sicut coaptatio Terræ per gravitatem ad centrum
physica est. Et hæc acceptatio conuenit gratiæ
Christi, & est finita sicut & gratia, quæ tamen est
moraliter infinita. Ita respondet Astur, loco supra
notato. Secundo respondeo Christi meritum non
esse simpliciter infinitum, sed tantum secundum
quid, vt ostendimus supra quæst. 1. artic. 2. & ideo
neque gratiam, à qua procedit, exigit sim-
pliciter infinitam, sed tantum se-
cundum quid.

Secunda

Obi. 1. cont.
6. concl.

Solut.